

Σχέσεις μεταξύ αντιλαμβανόμενου ηγετικού στιλ διδασκαλίας καθηγητή
φυσικής αγωγής και προσανατολισμού στο παιχνίδι μαθητών δημοτικού

Διπλωματική Εργασία που παρουσιάζεται
στο Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της
διπλωματικής διατριβής

από τη
Σοφία Σκαμπαρδώνη

Φεβρουάριος 2013

**Σχέσεις μεταξύ αντιλαμβανόμενου ηγετικού στιλ διδασκαλίας καθηγητή
φυσικής αγωγής και προσανατολισμού στο παιχνίδι μαθητών δημοτικού**

Διπλωματική Εργασία που παρουσιάζεται
στο Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της
διπλωματικής διατριβής

από τη
Σοφία Σκαμπαρδώνη

Φεβρουάριος 2013

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 11559/1
Ημερ. Εισ.: 15/04/2013
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ-ΤΕΦΑΑ
2013
ΣΚΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000116782

Ένα μεγάλο ευχαριστώ ...

... στον κ. Διγγελίδη επίκουρο καθηγητή του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με την παρούσα εργασία, καθώς και στην επιστημονική αλλά και ηθική υποστήριξη και συμπαράσταση που απλόχερα μου παρείχε, χωρίς την οποία δεν θα είχε υλοποιηθεί η παρούσα εργασία.

Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή εκτίμησή μου στην κα Μαίρη Χασάνδρα, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Υβάσκυλα, Φινλανδία, στην κα Χατζηπαντελή Αθανασία και Κρομμύδα Χαράλαμπο για την καθοδήγησή τους και την πολύτιμη βοήθειά τους στην ολοκλήρωση αυτής της έρευνας.

Φεβρουάριος 2013

Σοφία Σκαμπαρδώνη

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	04
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	05
Σκοπός.	06
Στατιστικές Υποθέσεις	06
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	08
Ανασκόπηση βιβλιογραφίας	08
Ηγεσία	08
Τίμιο Παιχνίδι στη Φυσική Αγωγή	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	14
Συμμετέχοντες	14
Όργανα Μετρήσεων	14
Ερευνητική Διαδικασία	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΖΗΤΗΣΗ	19
Πρακτικές Εφαρμογές	21
Περιορισμοί & Μελλοντικές Έρευνες	21
Βιβλιογραφία	22
Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Δημογραφικών Στοιχείων	25

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να εξετάσει διαφορές μεταξύ αγοριών-κοριτσιών ως προς το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του καθηγητή φυσικής αγωγής και τις προτιμήσεις των παιδιών στο παιχνίδι τους. Οι συμμετέχοντες ήταν 250 μαθητές (142 αγόρια και 108 κορίτσια) της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης δημοτικών σχολείων. Ως εργαλεία μέτρησης χρησιμοποιήθηκαν το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης του στιλ διδασκαλίας του εκπαιδευτικού ΦΑ και το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης προσανατολισμού στο παιχνίδι. Η ανάλυση διακύμανσης έδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές στο φύλο μόνο στο αυταρχικό στιλ διδασκαλίας ($F_{1,234} = 6.12$, $p = .014$). Για να εξεταστούν οι διαφορές ανά φύλο ως προς τον προσανατολισμό στο παιχνίδι χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 . Στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν μεταξύ αγοριών και κοριτσιών στη μεταβλητή προσανατολισμός στη νίκη ($\chi^2_{(2, 224)} = 9.32$, $p = .009$) όπου τα κορίτσια εμφάνιζαν μεγαλύτερα ποσοστά σε σχέση με τα αγόρια. Ακόμη κατά την ανάλυση διακύμανσης στον προσανατολισμό στη νίκη εμφανίστηκαν σημαντικές διαφορές στη μεταβλητή δημοκρατικό στιλ διδασκαλίας ανά σειρά προτίμησης ($F_{2,215} = 4.85$, $p = .009$). Συνεπώς οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όσον αφορά το περιβάλλον που θα δημιουργήσουν, προκειμένου να εμφυσήσουν στους μαθητές τους την αγάπη για άθληση και την ιδέα του «ευ αγωνίζεσθαι»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Εισαγωγή

Ο καθηγητής φυσικής αγωγής (ΚΦΑ) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη σωματική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, καθώς η συμπεριφορά και ο τρόπος διδασκαλίας του μπορούν να ασκήσουν επιρροή στις συμπεριφορές των μαθητών (Petty & Cacioppo, 1986; Zimbardo & Leippe, 1991). Για παράδειγμα το ηγετικό στιλ του εκπαιδευτικού μπορεί να θεωρηθεί ένας σημαντικός παράγοντας επιρροής των συμπεριφορών και στάσεων των μαθητών στο μάθημα της φυσικής αγωγής, αφού επηρεάζει τα κίνητρα συμμετοχής τους, την αφοσίωσή τους και την ικανοποίησή τους από το μάθημα (Chelladurai, 1990).

Σύμφωνα με τον Chelladurai (1990), η δημοκρατική συμπεριφορά του προπονητή/εκπαιδευτικού επιτρέπει στους αθλητές/μαθητές να συμμετάσχουν σε σημαντικές προπονητικές/διδασκτικές αποφάσεις, οι οποίες σχετίζονται με τους στόχους της ομάδας, τις μεθόδους πρακτικής, τις τακτικές και τις στρατηγικές του παιχνιδιού. Αντίθετα ο εκπαιδευτικός που υιοθετεί μια αυταρχική συμπεριφορά δεν επιτρέπει την ανάληψη πρωτοβουλιών από τους μαθητές, αφού λαμβάνει ο ίδιος όλες τις αποφάσεις.

Το περιβάλλον/κλίμα που δημιουργείται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας επηρεάζει επίσης τις στάσεις των ατόμων και μπορεί να μετατρέψει μια αρνητική στάση σε θετική ή και το αντίθετο. Αυτό σημαίνει ότι όταν το περιβάλλον παρέχει θετικές εμπειρίες, τότε αναπτύσσονται θετικές στάσεις, αυξημένη ικανοποίηση και αύξηση εσωτερικής παρακίνησης. Αντίστοιχα ένα δυσμενές περιβάλλον που παρέχει αρνητικές εμπειρίες, οδηγεί σε μειωμένη ικανοποίηση και αρνητικές στάσεις

(Orpenheim, 1992; Zimbardo & Leippe, 1991). Οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής συνεπώς πρέπει να καλλιεργούν ένα ενθαρρυντικό περιβάλλον προκειμένου οι μαθητές να αποκτήσουν κίνητρα τα οποία θα τους οδηγήσουν σε αποτελεσματικότερη μάθηση (Shuell, 1986).

Αρκετές έρευνες μελέτησαν τα περιβάλλοντα και τους τρόπους διδασκαλίας των εκπαιδευτικών που ενθαρρύνουν τη μάθηση, όπως το αυταρχικό ή δημοκρατικό στιλ του ΚΦΑ. Δεν έχει διερευνηθεί όμως κατά πόσο το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του καθηγητή φυσικής αγωγής επηρεάζει τις προτιμήσεις των μαθητών στις αθλοπαιδιές κατά τη διάρκεια του μαθήματος της φυσικής αγωγής. Αυτή η πληροφορία θα μπορούσε να βοηθήσει τους ΚΦΑ να υιοθετήσουν ένα στιλ ηγεσίας, που θα οδηγούσε στον προσανατολισμό στη μάθηση και το «ευ αγωνίζεσθαι» κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των αθλοπαιδιών στο μάθημα της φυσικής αγωγής. Η σημαντικότητα αυτής της έρευνας έγκειται στην συμβολή της για βελτίωση του μαθήματος φυσικής αγωγής.

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να εξετάσει διαφορές μεταξύ αγοριών-κοριτσιών ως προς το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του καθηγητή φυσικής αγωγής και τις προτιμήσεις των παιδιών στο παιχνίδι.

Στατιστικές Υποθέσεις

Μηδενική Υπόθεση H_0 : Δε θα υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ αγοριών-κοριτσιών φύλο ως προς το αντιλαμβανόμενο ηγετικό στιλ διδασκαλίας και τον προσανατολισμό στο παιχνίδι.

Εναλλακτική Υπόθεση H_1 : Θα υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ αγοριών-κοριτσιών φύλο ως προς το αντιλαμβανόμενο ηγετικό στυλ διδασκαλίας και τον προσανατολισμό στο παιχνίδι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

Ηγεσία

Η ηγεσία ως όρος έχει απασχολήσει κατά καιρούς την επιστημονική κοινότητα, όσον αφορά την διατύπωση του σαφή ορισμού της. Οι Hogan, Curphy και Hogan (1994) αναφέρουν ότι ηγεσία σημαίνει *«να πείσεις άλλα άτομα να αφήσουν στην άκρη τις ατομικές τους επιδιώξεις και να επιδιώξουν ένα κοινό στόχο ο οποίος είναι σημαντικός για την ευημερία του συνόλου»*.

Το Πολυδιάστατο Μοντέλο Ηγεσίας στον Αθλητισμό, το οποίο προτάθηκε από τον Chelladurai (1980) διακρίνεται σε τρεις παράγοντες οι οποίοι εξαρτώνται ο ένας από τον άλλο και οι οποίοι καθορίζουν πόσο αποτελεσματική είναι μια ηγεσία. Ο πρώτος παράγοντας απεικονίζει την αληθινή συμπεριφορά του ηγέτη προς τα μέλη της ομάδας, ο δεύτερος παράγοντας εκφράζει την προσδοκώμενη συμπεριφορά την οποία και πρέπει ένας ηγέτης να εμφανίσει και ο τελευταίος αναφέρεται στις προτιμήσεις των μελών μιας ομάδας σχετικά με την συμπεριφορά του ηγέτη (Θεοδωράκης και συν, 2009; σελ 306).

Όπως αναφέρεται από τους Θεοδωράκη και συν. (2009, σελ. 307), το Πολυδιάστατο Μοντέλο Ηγεσίας στον Αθλητισμό, σύμφωνα με τον Horn (1992), εμφανίζει τα παρακάτω πλεονεκτήματα: 1) Το μοντέλο έχει σχεδιαστεί για τον χώρο του αθλητισμού και μόνο, 2) Μια πληθώρα σύγχρονων ερευνών έχει βασιστεί στο συγκεκριμένο μοντέλο και 3) Η συμπεριφορά ενός προπονητή-ηγέτη εξαρτάται κατά κύριο λόγο από το περιβάλλον μιας ομάδας και ιδιαίτερα από τους αθλητές και τις αθλήτριες οι οποίοι καθορίζουν εν τέλει πόσο αποτελεσματική ή όχι θα είναι η συγκεκριμένη ηγετική συμπεριφορά.

Προκειμένου να εξεταστούν οι προβλέψεις του Πολυδιάστατο Μοντέλου Ηγεσίας στον Αθλητισμό κατασκευάστηκε από τους Chelladurai και Saleh (1980) το ερωτηματολόγιο της Κλίμακας Ηγεσίας στον Αθλητισμό πάνω στην χρήση του οποίου έχει βασιστεί η πλειοψηφία των ερευνών. Η κλίμακα αυτή μετράει πέντε παραμέτρους της συμπεριφοράς του προπονητή και της προπονήτριας. Οι δυο πρώτοι παράμετροι μετρούν το πόσο δημοκρατική ή αυταρχική είναι η συμπεριφορά του προπονητή, όσον αφορά το θέμα της λήψης των αποφάσεων. Οι επόμενοι δυο μετράνε τον τρόπο παρακίνησης των αθλητών από τον προπονητή τους ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί είτε με την κοινωνική υποστήριξη είτε με θετική κριτική. Τέλος η πέμπτη παράμετρος αφορά την τεχνική της εξάσκησης και της καθοδήγησης των αθλητών και των αθλητριών.

Ένα άλλο ερωτηματολόγιο την «Κλίμακα Ηγεσίας για τα σπορ» (Leadership Scale for Sport; Chelladurai & Saleh, 1980) χρησιμοποίησαν οι Loughhead και Hardy (2005) για να εξετάσουν την ηγετική συμπεριφορά προπονητών και αρχηγών ομάδας. Το δείγμα αποτελούσαν 238 αθλητές από 15 ομάδες, Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε ότι οι προπονητές και οι αρχηγοί ομάδων εμφάνιζαν διαφορετικές ηγετικές συμπεριφορές, Ειδικότερα, οι προπονητές υιοθετούσαν περισσότερο το αυταρχικό στιλ από τους αρχηγούς των ομάδων. Αντίθετα, οι αρχηγοί ομάδων έδιναν περισσότερη έμφαση στην κοινωνική υποστήριξη, την θετική ανατροφοδότηση και τις δημοκρατικές συμπεριφορές σε σχέση με τους προπονητές.

Οι Cumming, Smith και Smoll (2006) στη συνέχεια προσπάθησαν να συγκρίνουν τις διαστάσεις του ερωτηματολογίου «Κλίμακα Ηγεσίας για τα σπορ» (Leadership Scale for Sport; Chelladurai & Saleh, 1980) με τις διαστάσεις ενός συστήματος παρατήρησης του προπονητή (CBAS: Coaching Behavior Assessment System; Smith, Smoll, & Hunt, 1977). Στην έρευνα συμμετείχαν 645 αθλητές και

αθλήτριες από 63 σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι αξιολόγησαν τους προπονητές τους καθ' όλη τη διάρκεια της αθλητικής περιόδου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το δημοκρατικό στιλ σχετιζόταν θετικά με τις οδηγίες ενίσχυσης-ενθάρρυνσης προς τον αθλητή, με τεχνικές υποδείξεις, με την οργάνωση της προπόνησης και με τη γενική επικοινωνία και αρνητικά με τις κατηγορίες της τιμωρίας και της μη ενίσχυσης-ενθάρρυνσης. Αντίθετα, το αυταρχικό στιλ του προπονητή συσχετιζόταν θετικά με την έλλειψη ενίσχυσης-ενθάρρυνσης και αρνητικά με την χρήση ενθάρρυνσης, τη χρήση τεχνικών οδηγιών και την γενική επικοινωνία.

Την επικοινωνία και τη χρήση εντολών από τον καθηγητή φυσικής αγωγής εξέτασε και ο Linberg (2008) ο οποίος διαπίστωσε πως όταν οι μαθητές λάμβαναν περισσότερες εντολές από αυτές που χρειαζόνταν, η συμμετοχή τους μειωνόταν σημαντικά. Ενώ όταν δέχονταν τον επιθυμητό ή μικρότερο αριθμό εντολών από τον καθηγητή φυσικής αγωγής, η ενεργή συμμετοχή τους κατά τη διάρκεια του μαθήματος αυξανόταν πολύ περισσότερο. Οι Shields, Bredemeier, Gardner και Bostrom (1995) που μελέτησαν επίσης το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του προπονητή παρατήρησαν ότι το αυταρχικό ηγετικό στιλ ενθάρρυνε αντιαθλητικούς κανόνες (κλέψιμο) και συμπεριφορές (επιθετικότητα) μέσα στην ομάδα.

Όσον αφορά τις προτιμήσεις των μαθητών/αθλητών και το ηγετικό στιλ του ΚΦΑ, ο Hastie (1995) παρατήρησε, ότι κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας της πετοσφαίρισης σε γυμνάσιο της Αυστραλίας, τα αγόρια προτιμούσαν περισσότερο την αυταρχική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού από ότι τα κορίτσια. Σε άλλη έρευνα αμυντικοί παίκτες ποδοσφαίρου φάνηκε να προτιμούν την κοινωνική υποστήριξη, τη δημοκρατική, αλλά και την αυταρχική συμπεριφορά του προπονητή (Riemer & Chelladurai, 1995)

Τίμιο Παιχνίδι στη Φυσική Αγωγή

Στο χώρο του αθλητισμού, ο όρος που αναφέρεται στην ηθική συμπεριφορά και το «ευ αγωνίζεσθαι» είναι το τίμιο παιχνίδι ή στα αγγλικά «fair play» (Χασάνδρα, 2006) . Η φράση, «τίμιο παιχνίδι» χρησιμοποιείται για να αναδείξει την άποψη ότι «τα σπορ πρέπει να χρησιμοποιούνται για να διδάξουν θετικές ηθικές και κοινωνικές αξίες» (Χασάνδρα, 2006, σελ. 212). Στο χώρο της φυσικής αγωγής (ΦΑ) ένας μικρός αριθμός ερευνών έχει εξετάσει τη σχέση του τίμιου παιχνιδιού με άλλες μεταβλητές όπως είναι ο προσανατολισμός στόχων, το κλίμα παρακίνησης και η ικανοποίηση στο μάθημα της ΦΑ.

Σε μελέτη των Παπαγεωργίου, Χασάνδρα και Χατζηγεωργιάδη (2008) εξετάστηκαν οι συμπεριφορές του τίμιου παιχνιδιού στη φυσική αγωγή σε σχέση με την παρακίνηση και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Οι συμμετέχοντες ήταν 472 μαθητές και μαθήτριες της πρωτοβάθμιας (n=248) και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (n= 148) με μέσο όρο ηλικίας 12.62. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι όλες οι διαστάσεις της εσωτερικής παρακίνησης σχετίζονται θετικά με τις θετικές ηθικό-κοινωνικές συμπεριφορές και αρνητικά με τις αρνητικές ηθικό-κοινωνικές συμπεριφορές. Τα αγόρια είχαν υψηλότερα σκορ στις αρνητικές διαστάσεις του τίμιου παιχνιδιού σε σύγκριση με τα κορίτσια και χαμηλότερα σκορ στη διάσταση σεβασμός στους συμπαίκτες. Οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σκόραραν υψηλότερα στις αρνητικές διαστάσεις του τίμιου παιχνιδιού και χαμηλότερα στις θετικές. Τέλος, παρουσίασαν χαμηλότερα σκορ στη διάσταση σεβασμός στους συμπαίκτες σε σχέση με τα κορίτσια της ίδιας ηλικίας και σε σχέση με τους μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Σε μελέτη των Διγγελίδη και Κρομμύδα (2008) εξετάστηκε η σχέση μεταξύ της ηθικής συμπεριφοράς των μαθητών/τριών γυμνασίου και ικανοποίησης από το μάθημα, του κλίματος παρακίνησης και των στόχων επίτευξης στο μάθημα της φυσικής αγωγής. Εξετάστηκαν επίσης τυχόν διαφορές στην ηθική συμπεριφορά ως προς το φύλο και την τάξη. Στην έρευνα συμμετείχαν 525 μαθητές και μαθήτριες της Α΄, Β΄ και Γ΄ γυμνασίου από 5 σχολεία μιας πόλης της Θεσσαλίας (275 αγόρια και 300 κορίτσια) ηλικίας 12-15 ετών. Τα δεδομένα συλλέχτηκαν μέσω ερωτηματολογίων. Αναλύοντας τα αποτελέσματα προέκυψε θετική συσχέτιση του στόχου επίτευξης με τον προσανατολισμό στο έργο, του κλίματος παρακίνησης με έμφαση στη μάθηση και της ικανοποίησης από το μάθημα με την θετική αθλητική συμπεριφορά. Αντίθετα ο προσανατολισμός στο εγώ, η ικανοποίηση από το μάθημα και το κλίμα παρακίνησης με έμφαση στην επίδοση αποδείχτηκαν σημαντικοί παράγοντες πρόβλεψης των αρνητικών αθλητικών συμπεριφορών και εμφάνισαν θετική συσχέτιση με αυτές. Τα κορίτσια είχαν χαμηλότερα σκορ ως προς τις αρνητικές αθλητικές συμπεριφορές σε σύγκριση με τα αγόρια. Επίσης, οι μαθητές των μικρότερων τάξεων είχαν χαμηλότερα σκορ στις αρνητικές αθλητικές συμπεριφορές σε σχέση με τους μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων.

Τη σχέση μεταξύ αντιλαμβανόμενου κλίματος παρακίνησης, έντιμης αθλητικής συμπεριφοράς και των στάσεων των μαθητών ως προς το περιεχόμενο του μαθήματος και προς τον καθηγητή της φυσικής αγωγής, εξέτασαν οι Gutierrez και Ruiz (2009). Το δείγμα ήταν 910 μαθητές του γυμνασίου, ηλικίας 13 έως 16 ετών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το κλίμα παρακίνησης με έμφαση στη «δουλειά» ήταν σημαντικός παράγοντας πρόβλεψης για υιοθέτηση από τους μαθητές θετικών στάσεων-απόψεων προς το «τίμιο παιχνίδι», ενώ το κλίμα παρακίνησης με έμφαση

το «εγώ» προέβλεπε αρνητικά ή καθόλου τις στάσεις-απόψεις των μαθητών για το «τίμιο παιχνίδι».

Θεωρώντας ότι το στιλ ηγεσίας του καθηγητή φυσικής αγωγής, επηρεάζει το κλίμα παρακίνησης μέσα στο μάθημα φυσικής αγωγής καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο καθηγητής φυσικής αγωγής, υιοθετώντας ένα αυταρχικό ή δημοκρατικό στιλ ηγεσίας, διαμορφώνει ένα κλίμα τάξης που επηρεάζει την γενικότερη παρακίνηση των μαθητών και κατ' επέκταση και τον προσανατολισμό τους στη μάθηση/έργο όταν παίζονται παιχνίδια.

Βέβαια δεν υπάρχουν έρευνες που να έχουν εξετάσει αν το ηγετικό στιλ διδασκαλίας (δημοκρατικό ή αυταρχικό) επηρεάζει, μέσω του κλίματος παρακίνησης που δημιουργεί, τον προσανατολισμό του παιχιδιού στο μάθημα της φυσικής αγωγής. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να διερευνήσει αν το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του καθηγητή φυσικής αγωγής επηρεάζει τις προτιμήσεις των μαθητών στις αθλοπαιδιές κατά τη διάρκεια του μαθήματος της φυσικής αγωγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Στη μελέτη συμμετείχαν 142 αγόρια και 108 κορίτσια ηλικίας 11-12 ετών από 4 δημοτικά σχολεία. Εκατόν είκοσι εννέα (129) μαθητές ήταν στην Ε΄ δημοτικού και 121 στην ΣΤ΄ δημοτικού. Το κριτήριο συμμετοχής ήταν να μιλούνε την ελληνική γλώσσα. Οι μαθητές/τριες συμμετείχαν στην έρευνα εθελοντικά, κατόπιν και συναίνεσης των γονέων τους και των ίδιων. Για την διεξαγωγή της έρευνας ζητήθηκε και δόθηκε η σχετική έγκριση από την Επιτροπή Βιοηθικής και Δεοντολογίας του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (αριθ.πρωτ.568, 19-5-2012).

Όργανα Μέτρησης

Οι μαθητές συμπλήρωσαν τα 2 παρακάτω ερωτηματολόγια:

α) Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης στιλ διδασκαλίας: Για την αξιολόγηση του ηγετικού στιλ διδασκαλίας αναπροσαρμόστηκε το ερωτηματολόγιο «Leadership Scale for Sports (L.S.S., Chelladurai & Saleh, 1980). Η κλίμακα αξιολογεί την αντίληψη των αθλητών για το ηγετικό στιλ του προπονητή. Περιλαμβάνει 5 διαστάσεις, ωστόσο στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκαν μόνο οι δύο από αυτές οι οποίες αναφέρονται στο δημοκρατικό και αυταρχικό στιλ ηγεσίας με 11 ερωτήσεις συνολικά. Οι δύο αυτές διαστάσεις χρησιμοποιήθηκαν για να αξιολογήσουν την αντίληψη των μαθητών για το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του καθηγητή φυσικής αγωγής. Η διάσταση δημοκρατικό στιλ διδασκαλίας περιείχε 5 ερωτήσεις (π.χ. «ο γυμναστής ακούει τη γνώμη της τάξης»), ενώ η διάσταση αυταρχικό στιλ

διδασκαλίας περιείχε 6 ερωτήσεις (π.χ. «ο γυμναστής αποφασίζει μόνος του για το τι θα κάνουμε στο μάθημα»). Οι απαντήσεις των μαθητών δίνονταν σε πενταβάθμια κλίμακα Likert από (1) ποτέ έως (5) πάντα.

β) Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης προσανατολισμού παιχνιδιού. Για την αξιολόγηση του προσανατολισμού παιχνιδιού των μαθητών/τριών χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Webb (1969) η οποία έχει τρεις ερωτήσεις. Μετά την ερώτηση «Το πιο σημαντικό για μένα όταν παίζω παιχνίδια στο μάθημα της γυμναστικής είναι ...» οι μαθητές έβαζαν σε μια σειρά προτίμησης (από το 1 ως το 3) τις εξής επιλογές α. να νικώ, β. να μάθω να παίζω, γ. να παίζω τίμια.

Ερευνητική Διαδικασία

Τα παιδιά συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια κατά τη διάρκεια του μαθήματος Φυσικής Αγωγής απουσία του καθηγητή Φυσικής Αγωγής, παρουσία της ερευνήτριας. Η διάρκεια συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων ήταν περίπου 15 λεπτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Αποτελέσματα

Ηγετικό Στυλ

Η ανάλυση διακύμανσης εντόπισε διαφορές ανά φύλο στο αυταρχικό στυλ διδασκαλίας ($F_{1,234} = 6.12, p=.014$), ενώ στο δημοκρατικό στυλ διδασκαλίας δεν υπήρχαν διαφορές ($F_{1,240} = .008, p=.930$). Αναλυτικότερα, τα αγόρια με $M.O. = 2.75$ εξέλαβαν τον ΚΦΑ πιο αυταρχικό απ' ό τι τα κορίτσια ($M.O. = 2.50$).

Πίνακας 1. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά φύλο και ανά στυλ διδασκαλίας.

Μεταβλητές		<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Αυταρχικό στυλ διδασκαλίας	Αγόρια	137	2.75	.78
	Κορίτσια	99	2.50	.70
	Σύνολο	236	2.64	.76
Δημοκρατικό στυλ διδασκαλίας	Αγόρια	139	3.39	.75
	Κορίτσια	103	3.40	.77
	Σύνολο	242	3.40	.76

Προσανατολισμός παιχνιδιού

Για να εξεταστούν οι διαφορές ανά φύλο στις μεταβλητές που αξιολογούσαν τον προσανατολισμό στο παιχνίδι έγιναν αναλύσεις χ^2 . Στατιστικά Σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ αγοριών και κοριτσιών εντοπίστηκαν μόνο στη μεταβλητή

προσανατολισμός στη νίκη ($\chi^2_{(2, 224)} = 9.32, p = .009, \phi = .20$). Στον πίνακα 2 φαίνεται η κατανομή των ποσοστών ανά φύλο και προσανατολισμού στο παιχνίδι δείχνοντας ότι τα κορίτσια εμφάνιζαν μεγαλύτερα ποσοστά σε σχέση με τα αγόρια στη μεταβλητή προσανατολισμός στη νίκη.

Πίνακας 2. Ποσοστά προσανατολισμών παιχνιδιού ανά φύλο.

	Αγόρια			Κορίτσια		
	1 ^η προτίμηση	2 ^η προτίμηση	3 ^η προτίμηση	1 ^η προτίμηση	2 ^η προτίμηση	3 ^η προτίμηση
1. Προσανατολισμός στη νίκη	15 (12%)	12 (9.6%)	98 (78.4%)	25 (25.3%)	3 (3.0%)	71 (71.7%)
2. Προσανατολισμός στο παιχνίδι	42 (33.6%)	74 (59.2%)	9 (7.2%)	33 (34.0%)	54 (55.7%)	10 (10.3%)
3. Προσανατολισμός στο δίκαιο παιχνίδι	68 (54.4%)	39 (31.2%)	18 (14.4%)	41 (42.3%)	38 (39.2%)	18 (18.6%)

Διαφορές στο αντιλαμβανόμενο στιλ διδασκαλίας του ΚΦΑ ανά σειρά προτίμησης στον προσανατολισμό στο παιχνίδι

Για να ελεγχθούν οι διαφορές στο αντιλαμβανόμενο στιλ διδασκαλίας του ΚΦΑ ανά σειρά προτίμησης σε κάθε έναν από τους προσανατολισμούς στο παιχνίδι διενεργήθηκαν τρεις αναλύσεις διακύμανσης 3Χ2 με ανεξάρτητη μεταβλητή τη σειρά προτίμησης (3) σε κάθε προσανατολισμό και εξαρτημένες μεταβλητές τα 2 αντιλαμβανόμενα στιλ διδασκαλίας (αυταρχικό – δημοκρατικό). Μόνο η ανάλυση

διακύμανσης στον προσανατολισμό στη νίκη έδειξε σημαντικές διαφορές ανά σειρά προτίμησης στη μεταβλητή δημοκρατικό στιλ διδασκαλίας ($F_{2,215}=4.85, p=.009$). Οι αναλύσεις post-hoc στη μεταβλητή δημοκρατικό στιλ διδασκαλίας έδειξαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των μαθητών που είχαν ως πρώτη σειρά προτίμησης τον προσανατολισμό στη νίκη ($M=3.56$) και των μαθητών που τον είχαν ως δεύτερη σειρά προτίμησης ($M=2.86$) σε επίπεδο σημαντικότητας $p=.009$. Αντίστοιχη σημαντική διαφορά εντοπίστηκε μεταξύ των μαθητών που είχαν ως τρίτη σειρά προτίμησης τον προσανατολισμό στη νίκη ($M=3.40$) και των μαθητών που τον είχαν ως δεύτερη σειρά προτίμησης ($M=2.86$) σε επίπεδο σημαντικότητας $p=.028$.

Πίνακας 3. Αντιλαμβανόμενο στιλ διδασκαλίας του ΚΦΑ ανά σειρά προτίμησης στον προσανατολισμό στο παιχνίδι.

Στιλ διδασκαλίας	Σειρά προτίμησης	Προσανατολισμός στη νίκη			Προσανατολισμός στη μάθηση			Προσανατολισμός στο τίμιο παιχνίδι		
		<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Αυταρχικό	1	35	2.61	.79	71	2.78	.76	106	2.65	.70
	2	15	2.64	.65	123	2.66	.73	73	2.72	.76
	3	163	2.69	.74	18	2.44	.62	33	2.72	.76
Δημοκρατικό	1	37	3.56	.84	73	3.30	.62	108	3.36	.78
	2	15	2.86	.60	124	3.44	.80	75	3.43	.65
	3	166	3.40	.72	19	3.42	.86	33	3.38	.87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνηθεί πώς το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του καθηγητή φυσικής αγωγής επιδρά στις προτιμήσεις των παιδιών στο παιχνίδι τους. Από τα αποτελέσματα σχετικά με το πώς αντιλαμβάνονται τα παιδιά το ηγετικό στιλ διδασκαλίας του καθηγητή φυσικής αγωγής προκύπτει ότι υπάρχουν διαφορές ανά φύλο στο αυταρχικό στιλ διδασκαλίας. Συγκεκριμένα τα αγόρια βρέθηκε να αντιλαμβάνονται τον Καθηγητή Φυσικής Αγωγής πιο αυταρχικό απ' ό τι τα κορίτσια. Στο δημοκρατικό στιλ διδασκαλίας δεν βρέθηκαν διαφορές μεταξύ των φύλων.

Σύμφωνα με άλλες μελέτες το γεγονός ότι τα αγόρια βρίσκουν πιο αυταρχικό τον καθηγητή φυσικής αγωγής σε σχέση με τα κορίτσια, αποδίδεται στα στερεότυπα σχετικά με το φύλο μέσα στο περιβάλλον των σπορ, αλλά και στις διαφορετικές προσδοκίες των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής από τα αγόρια και τα κορίτσια. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Bredemeier (1984), όσο υπάρχουν στερεότυπα που ενθαρρύνουν την υιοθέτηση διαφορετικών αρχών μεταξύ ανδρών (ατομικότητα και ανταγωνιστικότητα) και γυναικών (κοινωνικότητα και συνεργασία) στα σπορ, το θέμα των διαφορών σε ηθικό-κοινωνικές διαστάσεις θα είναι περίπλοκο.

Όσον αφορά την εξέταση σχετικά με τυχόν διαφορές ανά φύλο στις τρεις μεταβλητές που αξιολογούσαν τον προσανατολισμό στο παιχνίδι (προς τη νίκη, προς τη μάθηση, προς το τίμιο παιχνίδι) στατιστικά σημαντικές διαφορές εντοπίστηκαν ως προς την πρώτη προτίμηση την νίκη. Συγκεκριμένα περισσότερα κορίτσια από

αγόρια επέλεξαν ως πρώτη επιλογή την νίκη κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Αρκετοί ερευνητές έχουν παρατηρήσει ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις στάσεις προς το παιχνίδι μεταξύ των δύο φύλων (Kidd & Woodman, 1975; Loy, Birrell, & Rose, 1976; Maloney & Petrie, 1972; Snyder & Spreitzer, 1979). Ειδικότερα, οι άντρες φαίνεται να εκφράζουν μεγαλύτερη επιθυμία για την απόκτηση της νίκης σε αντίθεση με τις γυναίκες που δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον στο τίμιο παιχνίδι, καθώς αυτό θεωρούν ως την πιο σημαντική αξία (Kane, 1982). Τα ευρήματα αυτών των ερευνών έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας.

Όσον αφορά το ηγετικό στιλ διδασκαλίας και την επιρροή του στη σειρά προτίμησης στον προσανατολισμό στο παιχνίδι, μόνο ο προσανατολισμός στη νίκη, συνοδευόμενος από το δημοκρατικό στιλ διδασκαλίας, παρουσίασε στατιστικά σημαντικές διαφορές στις ακραίες τιμές προτίμησης των μαθητών. Δείχνοντας έτσι πως όταν το αντιλαμβανόμενο ηγετικό στιλ ήταν δημοκρατικό οι μαθητές/μαθήτριες επέλεξαν είτε ως πιο σημαντικό (πρώτο) τη νίκη είτε ως λιγότερο σημαντικό (τρίτο). Αυτό το αποτέλεσμα πιθανά να υποδηλώνει ότι κάποιοι μαθητές αντιλαμβάνονται το δημοκρατικό στιλ ηγεσίας περισσότερο σαν ένα φιλελεύθερο στιλ ηγεσίας, με αποτέλεσμα οι μαθητές να παίζουν για τη νίκη όπως κι όταν παίζουν χωρίς επίβλεψη. Βέβαια το αποτέλεσμα μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι το δημοκρατικό στιλ έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να αναπτύξουν πρωτοβουλίες που στόχευαν στην επιτυχή έκβαση ενός αγώνα, δηλαδή τη νίκη.

Σε γενικές γραμμές τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το δημοκρατικό στιλ διδασκαλίας του ΚΦΑ σε αντίθεση με το αυταρχικό, ενίσχυσε περισσότερο τον προσανατολισμό των μαθητών στο «τίμιο παιχνίδι», στη μάθηση και στη νίκη. Βάσει αυτών των ευρημάτων διαπιστώνεται πώς θα ήταν καλό οι ΚΦΑ να υιοθετούν

δημοκρατικά στιλ διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας τους, με σκοπό να εμφυσήσουν στους μαθητές τους την αγάπη για άθληση και την ιδέα του «ευ αγωνίζεσθαι».

Πρακτικές Εφαρμογές

Από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας φάνηκε ότι το δημοκρατικό ηγετικό στιλ του ΚΦΑ προάγει περισσότερο από το αυταρχικό στιλ, τον προσανατολισμό στο δίκαιο παιχνίδι, τη μάθηση και τη νίκη. Συνεπώς οι καθηγητές της Φυσικής Αγωγής καλό θα ήταν να χρησιμοποιούν το δημοκρατικό στιλ ηγεσίας με σκοπό την προαγωγή του «ευ αγωνίζεσθαι» και τη δημιουργία αυτόνομων μαθητών/αθλητών που θα αγαπήσουν την άθληση και θα συνεχίσουν την ενασχόληση τους με αυτή και μετά την αποφοίτησή τους από το σχολείο.

Περιορισμοί & Μελλοντικές Έρευνες

Η παρούσα μελέτη προσφέρει μια περιγραφική βάση της επίδρασης του ηγετικού στιλ καθηγητή φυσικής αγωγής στους προσανατολισμούς των μαθητών στη μάθηση, τη νίκη ή την ηθική συμπεριφορά. Τα διαφορετικά αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας σε σχέση με άλλες, όσον αφορά τη θετική σχέση του δημοκρατικού στιλ και του προσανατολισμού στη νίκη συνιστούν την περαιτέρω διερεύνηση της σχέσης των μεταβλητών αυτών. Επίσης συνιστάται η διερεύνηση των ίδιων μεταβλητών σε μεγαλύτερο δείγμα, έτσι ώστε να διατυπωθούν με βεβαιότητα προτάσεις που θα οδηγήσουν στη βελτίωση του μαθήματος της φυσικής αγωγής

Βιβλιογραφία

- Bredemeier, B. J. (1984). Sport gender and moral growth. In J. M. Silva, & R. S. Weinberg (Eds.), *Psychological foundations of sport* (p. 400-413). Champaign IL: Human Kinetics.
- Chelladurai, P. (1980). *The coach as motivator and chameleon of leadership styles. Science Periodical on Research and Teaching in Sport*. Canada: Coaching Association of Canada.
- Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports: a review. *International Journal of Sport Psychology*, 21, 328-354.
- Chelladurai, P., & Saleh, S. D. (1980). Dimensions of Leader Behavior in Sports: Development of a Leadership Scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34-45.
- Cumming, S. P., Smith, R. E., & Smoll, F. L. (2006). Athlete-Perceived Coaching Behaviors: Relating Two Measurement Traditions. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 28, 205-213.
- Διγγελίδης Ν. & Κρομμύδας Χ. (2008). Διαφορές μαθητών και μαθητριών γυμνασίου ως προς την ηθική συμπεριφορά και η σχέση της με το κλίμα παρακίνησης, τους στόχους επίτευξης και την ευχαρίστηση στο μάθημα της φυσικής αγωγής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή και στον Αθλητισμό*, 6, 149-161.
- Gutierrez, M., & Ruiz, L.M., (2009). Perceived Motivational Climate, Sportsmanship, and Student's Attitudes Toward Physical Education Classes and Teachers. *Perceptual and Motor Skills*, 108, 306-326.
- Hastie, P. A. (1995). Factors affecting coaching preferences of secondary school volleyball players. *Perceptual and Motor Skills*, 80, 347-350.

- Hogan, R., Curphy, G.J., & Hogan, J. (1994). What we know about leadership. *American Psychologist*, 49, 493-504.
- Horn, T. (1992). *Advances in sport psychology*. Champaign., Ill: Human Kinetics.
- Θεοδωράκης, Γ., Γούδας, Μ., & Παπαϊωάννου, Α. (2009). *Ψυχολογική υπεροχή στον αθλητισμό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Χριστοδουλίδη.
- Kane, M. J. (1982). The influence of Level of Sport Participation and Sex-Role Orientation on Female Professionalization of Attitudes Toward Play. *Journal of Sport Psychology*, 4, 290-294.
- Kidd, T., & Woodman, W. (1975). Sex and orientations toward winning in sport. *Research Quarterly*, 46, 476-483.
- Lindberg, S., (2008). *Leadership in Sports –Perceived Teacher Student-Congruence in Physical Education*. A dissertation submitted to the Faculties of Mathematics and Natural Sciences of the Georg-August-Universität Göttingen in fulfillment of the requirements for the doctoral degree.
- Loughead, T. M., & Hardy, J. (2005). An examination of coach and peer leader behaviors in sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 6, 303-312.
- Oppenheim, A.N 1992 (2nd. ed.) *Questionnaire Design, Interviewing and Attitude Measurement*. London: Pinter Publishers.
- Papageorgiou, M., Hassandra, M., & Hatzigeorgiadis, A., (2008). Fair Play in Physical Education: Effects of Sex, Age and Intrinsic Motivation Department of Physical Education and Sports Sciences. *Inquiries in Sport & Physical Education*, 6, 162 – 168.
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). *Communication and persuasion: Central and peripheral routes to attitude change*. New York: Springer-Verlag.

- Riener, H. A., & Chelladurai, (1995). Leadership and Satisfaction in Athletics. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 17*, 276-293.
- Shields, D., Bredemeier, B., Gardner, D., & Bostrom, A. (1995). Leadership, cohesion and team norms regarding cheating and aggression. *Sociology of Sport Journal, 12*, 324-336.
- Smith, R. E., Smoll, F. L., & Hunt, E. (1977). A system for the behavioral assessment of athletic coaches. *Research Quarterly, 48*, 401-407.
- Shuell, T. J. (1986). Cognitive conceptions of learning. *Review of Educational Research, 56*, 411-436.
- Webb, H. (1969). Professionalization of attitudes toward play among adolescents. In G. Kenyon (Ed.), *Aspects of contemporary sport sociology*. Chicago: The Athletic Institute.
- Webb, H. (1969). Professionalization of attitudes toward play among adolescents. In G.S. Kenyon (Ed.), *Sociology of sport*. Chicago: The Athletic Institute.
- Χασάνδρα, Μ. (2006). Η ανάπτυξη του «Ευ Αγωνίζεσθαι» στη Φυσική Αγωγή. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό, 4*, 211-224.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Ερωτηματολόγιο

ΟΔΗΓΙΕΣ: Για να απαντήσεις διάβασε την κάθε πρόταση και κύκλωσε, ανάλογα με το πόσο συχνά συμβαίνει αυτό σε σένα, έναν από τους αριθμούς που σημαίνουν:

1= ΠΟΤΕ 2= ΣΧΕΔΟΝ ΠΟΤΕ
3= ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ 4= ΣΧΕΔΟΝ ΠΑΝΤΑ 5= ΠΑΝΤΑ

ΠΟΤΕ

ΣΧΕΔΟΝ ΠΟΤΕ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ

ΣΧΕΔΟΝ ΠΑΝΤΑ

ΠΑΝΤΑ

Σε αυτή την τάξη, στο μάθημα γυμναστικής, όταν παίζουμε παιχνίδια...

Ο γυμναστής ή Η γυμνάστριά μας:

1. αποφασίζει μόνος του /της για το τι θα κάνουμε στο μάθημα.	1	2	3	4	5
2. αντιμετωπίζει με επιείκεια τα λάθη μας.	1	2	3	4	5
3. επιλέγει μόνος του για το τι θα κάνουμε στο μάθημα.	1	2	3	4	5
4. αφήνει τους μαθητές να βάζουν τους δικούς τους στόχους.	1	2	3	4	5
5. δεν ακούει την γνώμη της τάξης.	1	2	3	4	5
6. μας αφήνει να δοκιμάζουμε πράγματα με τον δικό μας τρόπο.	1	2	3	4	5
7. σχεδιάζει το μάθημα ανεξάρτητα από την γνώμη των μαθητών.	1	2	3	4	5
8. μας αφήνει να δουλεύουμε τις ασκήσεις στον δικό μας ρυθμό.	1	2	3	4	5
9. δεν δίνει εξηγήσεις για αυτά που κάνουμε στο μάθημα.	1	2	3	4	5
10. μας επιτρέπει να προτείνουμε τρόπους εξάσκησης.	1	2	3	4	5
11. μας έχει σε απόσταση.	1	2	3	4	5

Τι νομίζεις ότι είναι πιο σημαντικό όταν παίζεις ένα παιχνίδι (μπάσκετ, βόλεϊ, ή άλλο) στο μάθημα της φυσικής αγωγής: (επέλεξε μία απάντηση)

1. Να κερδίσεις
2. Να μάθεις να παίζεις σωστά
3. Να παίζεις δίκαια